

ELŐFIZETÉSI DIJ HELYBEN:
 Egész évre 6 frt — kr.
 Félévre 3 frt — kr.
 Negyed évre 1 frt 50 kr.

VDKRE POSTAN KÜLDVE:
 Egész évre 6 frt 60 kr.
 Félévre 3 frt 30 kr.
 Negyed évre 1 frt 65 kr.

HIRDETÉSI DIJ:
 Egész oldal 20 frt.
 Fél oldal 10 frt.
 Negyed oldal 5 frt.

Ezen felül minden hirdetésnél 30 kr. kincstári illeték fizetendő.
 Kivételes esetekben kedvezmény, többszöri hirdetésnél árlengedés.

SZABADKA

A „Szabadkai Közlöny“ után és helyett
 kiadja: SZALAY LÁSZLÓ A. ügyvéd.

A szerkesztőség és kiadóhivatal:
 VII. kör, virág-utca 337. h. sz.,
 hova a közlése szánt levelek és kériratok intézendők.

Hirdetések felvételnek ugyanott.

A „Nyilttér“ sora 15 kr.

Negyed oldalnál kisebb hirdetéseké a térmérték tekintetbe vétele nélkül minden szó után 5 kr. számíttatik.

Megjelenik hetenkint egyszer: vasárnap. Egyes szám ára 15 kr
 Számonként kizárólag a szerkesztőnél vagy a lapkihordónál kapható.

Árvaszékünk.

Az árvaszéki intézményről országon belül legelőször nyilatkoznak. Szó van arról, hogy teljesen megszűntek. Az árvaügyek véglegességét a kir. törvényszékek vennék magukhoz, árvaügyeket pedig a kir. adóhivatalok kezelnék.

Ha figyelembe vesszük a szabadkai árvaszék ügymenetét, bizony nem nagyon lehetne sajnálni ezt az államosítást.

A pénztárnál csak megvannak, az ügykezelés azonban a lehető legrosszabb. Az irattár rendezetlen, ritkán van eset hogy az ember megtalálja azt, amire szüksége van. Azzal védekeznek, hogy kevés a személyzet.

Meglehet.

Ha azonban visszatérünk egy évtizeddel azt tapasztaljuk, hogy féltényi személyzettel éppen úgy fenn tartották a rendtelenséget, amiként tartják ma kétszeres kiadással.

Egy évtizeddel ezelőtt nem volt árvaszéki elnökünk, mert nem volt rá szükség. És kell-e ma?

Az árvaszéki elnöki állást szervezték azért, hogy Mamuzsits László polgármester lehessen. Ha Pertics Mihály nem kapja meg az árvaszéki elnökséget, vetélytárs lett volna, így pedig eltették penzióba és kiadják tényleges tisztviselőnek.

Az árvaszéki elnök nem végez semmit, teendője nincs is semmi csu-

pán az volna, hogy aláírja nevét az egyes ügydaraboknak.

Míg az elnök a semmittevésben tölti idejét, addig egy alantas közegre két ember munkáját rakják. Iktató, kiadó, levéltárnok, cseléd mind megvan egy személyben; nem csoda tehát, ha éppen itt, ahol a legnagyobb rendnek kellene lenni, a legnagyobb zür-zavar van.

Mi úgy tanultuk ismerni az árvaszék elnökét, mint a közügyek iránt igen érdeklődő polgártársunkat. Feltette csodálkozunk tehát, hogy ezt a visszas állapotokat be nem látja s hogy nem tesz lépéseket a hiányos szervezeti szabályrendelet módosítása iránt.

Ha az árvaszéki elnök nincs végleg lenyűgözve a polgármester és annak társai által, úgy elvárhatjuk, hogy a tarthatatlan viszonyok figyelembe vételével mielőbb intézkedni fog.

Pagátfogás.

Kállay Albert főispánnak furcsa játsz-mája volt a mult hetekben. Szabadkán nyílt kártyával játszanak véle szemben, sőt akadtak olyan vakmerő árulók (?) akik játszótársainak kártyáját is elárulták s a pagátot mégis nem nálunk, hanem Vászárhelyen fogta el. — Furcsa; nem is egyet, hanem egyszerre kettőt.

Ilyen játsz-mája mégis alig lehetett életében. — A lapokból a következőket olvassuk:

a saját diadalainak köszönhető, hanem az európai keresztény nagyhatalmaktól „ajándékba kapta.“ A diadalok teljes híjjával lévén, tehát kikeresték a szerb történetnek legkeservesebb napját, midőn ezelőtt 500 esztendővel 1389. június havában egy oly nagy sereg élén, melynél nagyszzerűbbet Szerbia még sohasem látott, László király a törököket Európából egész Kis-Ázsiáig kiverni készült, e helyett azonban 200,000-nyi harcosával együtt, saját szerb vezéreinek árulása folytán, a csata után orvul meggyilkolt I. Muradnak csupán 50,000-nyi vitéz hadserege által teljesen megverve: életét és országát elvesztette és evel 450 esztendőre a „szerbállam“ létét a sirba szállította!

Ok, a Szerbek, ezen 500 év előtti nemzeti haláluknak „torát“ most ülték meg, de bubánat helyett az örömtől duzzadó nagyratörékvő életerőnek oly „Rekontra“-jával lepték meg a csodálkozó Európát, hogy nemcsak bebizonyították, miszerint az 500 éves tetszhalálból újjászülettek, hanem egyhangulag az egész világ színe előtt szent fogadást tettek, hogy „többé egymást soha el nem árulják, sőt örökös egyetértésben együtt működve, Szerbiát oly nagygyá, sőt sokszorta nagyobbá fogják tenni, mint azaz ó-kor legnagyobb fénykoráról szóló mesékben létezett!“

Mindez ma is szépen hangzik, de csak akkor lesz igazán szép, hogya „valósu!“

A szerb gyermekkirály előtt tett ezen tulzolt nagy ígéretek most még nagyon hasonlítanak ahhoz, mint mikor a piczi gyerekek arra a kérdésre „mond meg fiacskám mi lesz belőled?“ azt feleli „roppant nagy ur lesz belőlem!“

Szivünkben örülünk ennek a gyermekies boldogságnak, mert „a ki nem remél, az sohasem fog nagy dolgot végbevinni!“ de a légváratok caakis azon anyagból szabad

Sikkasztások egy adóhivatalban.

A hódmezővásárhelyi városi adóhivatalban nagyobb mérvű s régi keleti rendtelenségnek és penzhiánynak jutottak nyomára, aminek következtében a polgármester Vörös Zsigmond adósodott és Vigh Zsigmond ellenőrt állásuktól fölfüggesztette. Ha eddig voltak olyanok, akik azt hitték, hogy ezek a hiányok talán elnézésből, vagy hibás összegezésből származtak, ma már világos mindenki előtt, hogy itt a legvastagabb, több mint egy évtized óta folytatott jogtalan eltulajdonítás történet, melyeknek arányát és nagyságát ma még megközelítőleg sem lehet megállapítani. Mert a felfedezett hiányok csak egy-két évi főkönyvek nyomán állapítottak meg, 1881-től kezdve az 1885-ik évig, illetve a legutóbbi napokig. A vizsgálat adataiból kevés jut most nyilvánosságra, de már azt sem helyes elhárítani, hogy a polgármester maga vezeti a vizsgálatot, ki pedig a felületes ellenőrzés miatt maga is felelősségre vonandó és aki szintén felelős főszámvevőnek és az egyik tettesnek közeli rokona. E nézetnek egyik helyi lap kifejezést is adott. De a polgármesternek egyik-másik ténye is nem kevésbé képezi most megbeszélés tárgyát. Az ugyanis, hogy összes ingatlanait ez év tavaszán neje nevére íratta. Ebből sokan azt magyarázzák, hogy neki már akkor tudomása volt az adósodási hivatalban előforduló hütlén gazdálkodásról. És hogy a polgármester mennyre tarthatatlannak érzi helyzetét, kitünik abból, hogy az éppen üresedésben levő, de sokkal silányabbul dotált árvaszéki elnöki állásra beadta pályázatát. Megemlítendő, hogy Kállay főispán a pénztárnokot Gena Józseffel s az ellenőrt Faragó Sándor adótitstekkel helyettesíti.

Tehát sikkasztás Hódmezővásárhelyen. Nagy baj az, amidőn egy főispán oly hosszú

vonalon kénytelen őrszemtel tartani a törvényhatóságok tiszta kezelésé fölött.

Szabadka, Szeged, Hódmezővásárhely, Kállay körmönfont eljárásának nyomása alatt annyira meglették puhitva, hogy a legközelebb lefolyt városi bizottsági tagok választása alkalmával midőn körönként a választások folyása fölött szemle utat tartott egyik körben, mert a választók jelentkezésének lanyhaságáról panaszkodott a választási elnök, mintegy kérkedve monda, hogy „Hódmezővásárhelyen a fiatalok egyáltalában nem vágyakoznak a városi bizottsági tagságra és ott rendszeren tisztességes öreg emberek választatnak be a bizottságba s míg élnek ugyszólván ben is maradnak.“

„Szegeden szintén már kezdenek hasonló módon eljárni s valószínűleg Szabadka is ezek példáját fogja követni.“

Erre jegyeztek meg egy kandidátus idősebb városi bizottsági tag, hogy „ő is már 18 év, hogy viseli a tisztséget.“

Ez alkalommal Kállay főispán úgy lát-szik „toule trois“-át mondott és csakhamar elfogta a „pagátot“ Hódmezővásárhelyen.

A választók nem érdeklődnek? ez Kállay főispánnak tetszik. Ezen nem is csodálkozunk, hát ugyan Kállay főispán valami nagyon törődik a városok közügyeivel? Ugyan hány közintézetet látogatott meg Szabadkán főispánsága ideje alatt?

Nem a polgárság életében keresendő az ok a nem érdeklődésnek, hanem azon jofosztásnak, melyet számos panasznak daczára a polgármester Kállay Albert elnézése talán iskolázása mellett, a választó polgársággal szemben elkövet.

Megunták a választó polgárok azt, hogy a polgármester rendes választó kerületükből majd kis darabka szőlőjük, majd kis darabka földjük után hol egyik, hol másik kerületbe írja össze, s némelyiknek sorba

mitőlünk elvenni ezen tömérdek országreszeinket?

A történelem azonban azt bizonyítja, hogy Szerbiának legnagyobb fénykorában, a Kossovo-Poljén megsemmisült László király uralkodása alatt is Bosznia és Hercegovina független önálló fejedelemségeket képeztek, továbbá, hogy Dalmácia, Horvát, Szlavonországok, Bács-Bodrog és a Temesi-Bánság a világ teremtése óta mai napig még sohasem tartoztak Szerbiához, sőt ellenkezőleg, Szerbia, Bulgária, Bosznia és Oláhország szászadokon át képezték a magyar királyi birodalomnak meghódított alktrészeit.

De akkor hát miféle jogalaphoz fűzik kedves szerb szomszédjainak az ő anekdótáló ábrándjait?

S itt kisül a roppant félreértés, melyben a jó „Nagy-Szerbek“ tévelyegnek.

Miután Bismarck a 73 különféle nagy és kis államokba szétmállozt Németországból azon jelszó alatt „So weit die deutsche cunge reicht!“ létrehozta az „egységes nagy német birodalmat“, a Belgrádiak úgy hiszik, hogy a „német nyelvészet“ s nem a traucziak felett kivított óriási diadalok olvasztották egygyé a nagy Germániát!

Ok azt hiszik: elegendő, ha a Geografiából kipuhatolják, hol léteznek a föld ke-rekségén szerb nyelvű lakosok? s mindezen vidékeknek „eo ipso“ Nagy-Szerbiába kell beolvadniok!

No de akkor minek állanak meg Szabadkánál, Zombornál és Bajánál? Miért nem nyílnak fel mindjárt Rác-Almásra, Somásra meg Szent-Endrére? ahol csupán jó szerb hazánkfiai laknak; s miért nem lehetne „egy füst alatt“ a Budai királyi palotát is, (melynek tövében ott diszlik a derék „Rácváros“) szinte egy szerb Reszidenciájává elkanyarítani?

TÁRCZA.

Nagy-Szerbia délibábjá.

Szegény középszerű ember nem szokott rendezni nagy ünnepélyeket, valamint az igazi jó ember nem csupán az ünnepnap imádságban, hanem a mindennapi jó tettben imádja legjobban az uristent. . . . Ő is legfeljebb születés- vagy névnapon kocczint egyet kedveseivel. . . s netalántán: még az aranylakodalmát is megtartja, ha a mindenható addig élteti. Azon napokat, mikor a sáskák megemésztették mindenét, mikor a tűz és víz elpusztította egész vagyonát, mikor a rablók kifosztották és irtották összes családját, ezen napokat nem szokta az ember megünnepelni, legfeljebb csendes szomorúságba merülve gondol azokra vissza s kéri azt Istent, mentse meg őt és utódjait hasonló megpróbáltatásoktól!

A magyar nemzet is Szent-István papját és márczius 15-két, mint a régi és új Magyarország születésnapját „országos öröm-ünnepkü“ tartja, de a „Mohácsi vésznek“ és a „Világosi fegyverletének“ napjait zajtanag gyászba tölti ekként imádkozva: „Ments meg uram a veszedelemtől! ne vigy a kísértetbe! s bocsásd meg bűneinket! . . .“

Azután tovább remél és . . . dolgozik! Szerbiában azonban egészen eltérő rendben nyilatkozik a népérzelem. Ott nem tartanak örömünnepet; a nemzeti-diadalok emléknapjain. Miért? Mert 500 év előtt megsemmisítve, habár szülőföldje századokon át tartó folytonos harcok színelve volt: a szerb nemzet mint olyan nem létezett s idegen szomszédok zsákmányaként váltakozva nem birt diadalt aratni s midőn a legújabb korban végre ismét önállóságra jutott, ezt sem

kellene járni mind a nyolcz választó kerületet, amig feltalálja azt, ahol szavazat jogosultsága van.

Százak és százak vannak, akiket jogtalanul megfosztott szavazat joguktól. Ezek zokon vészik az elutasítást s mások tartva színtén a hasonló megsejyenyitéstől feléje sem mennék a szavazatot szedő küldött-ségnek.

Ilen körülmények közt ki csodálkozhatik azon, hogy nagy a részvétlenség? pedig a részvétlenség és a közöny, a közügyek vezetésére hivatott közegek tespedése káros gyümölcsöket terem, mutatja Hódmező-Vásárhely s megmutatja talán sajnos Szabadka is, — csak hogy nálunk még erősen áll Kállay kezében a „skiz“ és a „huszon-egy“, eddig meg mindig ő ütött, azonban az az egy vigasztal csak, hogy senki sem oly jó játékos, hogy valaha „volát“-ot ne mondjon.

Bár mennyire jó játékos is Kállay, reá nézve nem valami nagy dicsőség, hogy a „pagátot“ Holdmező-Vásárhelyen még sem ő fogta el.

K. Iliás nró 2.

Az ünneptés.

(S) Van az 1879. évi XL t. c.-ben mint a kihágási büntető törvénykönyvben egy §, hogy nevének nevezzük a gyermeket, annak 52-ik §-a, az ünneptés, mely következőkép rendelkezik:

„Aki az 1868. LIII. t. c. 19-ik §-ának az ünneptés és vasárnap vonatkozó intézkedéseit megszegi: 100 frtg terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.“

Az 1868. LIII. t. c. 19. §-a pedig ezt rendel.

Vasárnapokon minden nyilvános és nem elkerülhetetlenül szükséges munka felfüggesztendő. Ugyszintén bármely vallásfelekezetnek ünneptés a templom közelében s egyházi menetek alkalmával azon téreken és utcákon, melyeken az ily menet keresztül vonul, mind az mellőzendő, ami az egyházi szertartást zavarná.

Az 1880. XXXVIII. t. c. 40. §-a szerint ezen kihágási cselekmények fölötti ítélehozatala a kir. járásbírók hatáskörébe utaltattak.

Itt meg kell jegyezni, hogy a pénzbüntetés behajtatalansága esetén két forinttól tíz forintig terjedő összegig egy-egy napi, azon felül pedig minden tíz forintig terjedő összeg helyett egy-egy napi elzárás állapítandó meg. Vagyis magyarul ez annyit jelent, hogy ha a pénzbüntetést az elítelt vagyonából fizetni nem képes, szabadságvesztéssel, 10 napig terjedhető elzárással büntethető.“

A törvényhozó testület tehát gondoskodott, hogy bármely vallás szertartásai, tiszteletben tartassanak s az emberek és polgárok hite, nevétséges komédiává ne alacsonyítsák.

A törvényhozó testület felismerte, hogy a vallás és erkölcs életföltételei a társadalomnak s a vallás és erkölcs az, melyek akaratunkra határozott befolyást gyakorolnak.

Nagyon jól tudjuk, hogy a mi népünk

Mert hisz a főnnebbi theoria szerint ennek mind „Nagy-Szerbiához“ kellene tartoznia!

Ha ez a theoria csakugyan helyes volna, ennek mindenekelőtt legjobb hasznát vehetnék a zsidók. Mert a zsidók egész Európában s legfőképp Magyarországon elterjedt lévén, a Nagyszerbek példája szerint kik teljes jogok volna egész Európán egy uja feltámasztandó „Nagy-Jordániához“ odaannectálni.

Valamint azonban mi magyarok a tartároktól és törököktől megóvtuk Európát, ugy a szerb példa nyomán felbujogató zsidó-annektációt is a végszükségben mi ismét megintendjük Európát egyszerűen olyképp, hogy miután a mi kedves drótos-tótjaink mindazon országokban is elvannak terjedve, ahol zsidó felebarátjaink is léteznek, mi az elannektált világrésziüket ugyanazon jogalapon megint csak visszadrótoztatjuk! S így a szerbek nagyurhatárságának tévtana dacára a világ mégsem fog szétbomlani, sőt a hiru ábrándozásnál sokkal erősebb érdek-közösségnek dróttjaival fog mint eddig, ugy ezentul is összefüzetni.

De hát honnét és mikor jutottak ezek a tömérdek szerb hazánkfiai Magyarországra, a közepe? ha ez nem volt az ő hazájuk?

Ok bizony ide ugy jutottak Szerbiának megsemmisítése után, amiként a zsidók is már századokkal előbb idejutottak Jerusálem végpusztulása után. A történelem bizonyossága szerint ugyanis az összes magyarországi szerbek hazájukból mint megszökött menekültek kerültek hozzánk. Az 500 év előtti Rigó-mezei vész után, nehogy a győzelmes törökök által rabulogtatva Kis-Ázsiába hurcoltassanak, néhány száz ezren a Száván átszököve, Zsigmondtól, a magyar királytól kártételek oltalmát, ki őket keresztényi, felebarátii

között sok azok száma, kiknek ítélő képességök, lelkiismeretük, a jó és rossz természete között különbséget tenni nem bír. Nem azért tesz jót, mert az jó, s nem azért irtózik a rossztól, mert az rossz; hanem jót tesz azért, mert jutalmat vár s a rossztól irtózik azért, mert fél a büntetéstől.

A nép ezen osztályának nagy szüksége van ama természet fölötti törvényekre, melyeket a hit alkotott, szüksége van rá főleg azért, hogy életüket erény világsa be, hogy ezek zabolázzák vágyukat, természeti hajlamukat s ekként az által szoktassa arra, a mi igazság és ami jó.

A törvényhozás a vallás és erkölcs megóvásáról habár nem teljesen is, de gondoskodni igyekezett.

A törvény azonban végrehajtás nélkül holt betű

Az 1868. 53. t. c. 19. §-nak rendelkezéséhez semmi kétség nem fér.

Vasárnap, vagyis a naptár vasárnapján minden nyilvános és nem elkerülhetetlenül szükséges munka felfüggesztendő.

A törvény világosan vasárnapot említi, s ezen vasárnapon keresztény és zsidó törvényileg vannak eltiltva, hogy nem elkerülhetetlenül szükséges munkát végezzenek.

De a törvény — fájdalom — csak holt betű maradt.

Csoda-e azután, hogy a társadalom hü tükre, a bünügyi statisztika évről-évre rutabb alakot vet vissza szemünk elé s a társadalom egyesei mindig nagyobb számban iszaposodnak s merülnek a bünök posványába?

Neveket tudnánk felsorolni, hol a cselédek fölfogadásánál egyik föltétel, hogy vasárnap kimenője nincs s tartozik épp azon munkát végezni, amit hétköznap teljesít.

Hát az ilyen pária mikor emelkedhet föl azután Istenéhez? mikor hallhatja a szószékről, tanszékekről, sajtó útján vagy az emberi ajkáról, hirdett ama tanokat, melyek őt Istenéhez, hazájához és családjához szorosabban fűzik, lelkét tisztítják s szívét nemesítik.

Nem akarja azt a törvény, hogy a vasárnap „saturáliák“, az érzéki kicsapongás napjai legyenek, hanem hogy e napot a nép erkölcsi komolysággal ülje meg, mint azt Anglia s a szabad Schveicz népei ülik.

Nálunk se volt ez mindég így.

Még néhány évvel ezelőt is minden kis és nagyobb község megünnepel a vasárnapot. Vasárnap volt az, melyen a nép apraja-nagyja tisztánköltözve, zsufolásig megtölté a templomot s a délutáni vecsernye után pedig táncba ugrott a fiatalság s az esti harangzó imára s nyugalomra inté a vig falu népet, hogy jövő héten Istenben vetett bizalmuk még nagyobb kedvelé kezdjenek a munkához.

Akkor ugyan a népnevelés nem állott oly magas fokon mint a mai nap, de a legutolsó parasztyerek is el tudta mondani, hogy:

Az Úr Isten a nagy égben
Mondá hét nap van egy héten.
Hatott nektek általadok,
Hogy azokon dolgozzatok.
De a hetedik enyém lesz,
S ekkor ki ki tanítást vesz,

szeretettel fogadva, elpusztult honuknak magyar szomszédságában a szerémségben és az akkori ugynevezett „Szörényi Bányában“ telepítette meg őket, nékik ajándékozván a magyar koronának ezen legtermékenyebb vidékeit. Hogy mily jóindulattal segélyezték magyar uralkodók a szerencsétlen menekülteket, mutatja azon tény, hogy midőn 75 évvel később Mátyás király a felső Magyarországot pusztító kiritákat teljesen megfékezte, az ezeknek leggyerebb vezére Dzsola által elrabolt 400 szép asszonyt a király szabaddá tévén, saját adományával kihazasította, a nőtelen szerb menekülteknek feleségül adta.

A törököknek kegyetlen zsarnoksága alól menekülve 1690-ben és utóljára 1739-ben ismételve jöttek a százezrenyi vagyontalan és hazátlan szerb családok keresztényi oltalmat esdve Magyarországtól s a magyar állam őket ismét testvéri szeretettel fogadta s nékik Pest-, Bács-Bodrogh megyékben és a Temesi Bányában a legkitünőbb termékenységi országrészeket adományozta és teljes egyházi autonómiajukat minden időre biztosította.

A föntjelzett háromszoros bevándorlók azonban 1848-ig „Ráczoknak, Bunyevácoknak és sokacoknak“ nevezték magukat s épp ugy a hunyadi korban, valamint a törökök elleni későbbi hadjáratainkban vitéz hazafisággal küzdöttek a magyar seregek soraiban s kitüntették magukat sokszor a magyar polgári élet minden terén.

Csakis a legujabb idők nemzeti szédülésének mániája rötta reá ezen hazánkfaira századok előtt elvesztett „szerb“ nevet éppoly helytelenül, mint jogtalanul, mert amint ők kiszököve hazájukból a magyar állam kitételekre léptek s abban nemzedékről-nemzedékre állandóan bent maradtak, ezzel megszűntek a szerb állam tagjai lenni s szerb

Hogy miként viselje magát
S mint tiszteljen engem urát.

Ki hát oka e nagy változásnak?

Könnyű felelni. Meg... van rendítve az Istenben vetett hit s az erkölcsi kötelekek, melyek a társadalmat összetartják, nagyban meglazultak.

Ha társadalom nem az eszmény, hanem az anyaghoz ragaszkodik; a kapzsi nyervágy, pénz és vagyonhajászat a szellemi élet iránti érdekeltséget meghidegitik s az eszme szolgálata iránt bizonyos tompultság vehető észre. Ez nem tarthat soká s ezen változtatni kell. Első feladatunk a népönel lelkiismeretét felkölteni, hogy önkényt ünnepelje meg a nyugalom és szellemi magabizáltság napjait. E téren legelőbbet tehettek hazafias érzelmű vallásos papjaink, kik szószékről hirdessék a vallás és erkölcs fogalmait, — s ezzel kapcsolatosan költsék föl hibeikben az Isten és emberi törvény által parancsolt vasárnap iránti tiszteletet, hogy nem a törvény hatalma, de lelkiismeretök sugallata folytán teljesítsék a törvény parancsát.

Második sorban a közigazgatási hatóságok kötelessége nem a törvény hatalmával, de a törvény kitanításával oda vezetni a népet, hogy tanulja meg, hogy vasárnap csak elkerülhetetlen munkát végezhet.

Hiszzen a munkás osztály, a földműves nép, nem olvassa a törvényírt, s bizony az ur között is sok azok száma, kik az ünneptésről fogalommal se bírnak.

Rajta tehát! Vessünk végett e botrányos törvényértésnek s hirdessék papjaink a vasárnap köteles ünneplését a szószékről, s a község előjárói, a kir. jbiróság s azt ellenőrző kir. ügyészség pedig tegye kötelességét.

Ipar, kereskedelem, közgazdaság. (A tüzőltő fecskendők ügye.)

„Mióta a belügyér szigoruan rendelte el, hogy minden község tüzfecskendővel lássa el magát, a tüzfecskendő-gyárak között a tisztességet sértő verseny keletkezett. Erre vonatkoznak az alábbi sorok.“

Nyilatkozat.

Nyilatkozatunkra Breuer Szilárd ur választott. Válasza igen helyesen; rövid. De nem az, amit mi attól vártunk, ki a bizottság nevében, vagy ahelyett válaszolni fog. Mi ugyanis azt kívántuk volna tudni, hogy mi indította a bizottságot arra, miszerint a tüzőltő-szövetkezet közgyűlése által a bíráló-bizottságra kötelezővé tett bírálati szabályzat minden lényeges pontját mellőzte? Miért nem állapította meg a versenyre bocsájtott fecskendők minőségét vacuumméterrel, manométerrel és dinamométerrel? — Miért nem mérte fel a szállított vízmennyiséget stb? — Breuer urnak, ki a fecskendőkön könyveket is ír — lehetetlen nem tudnia, amit ma már mindenki tud, hogy ezen eszközök nélkül — egy fecskendő minősége felől — szakszerű, a'apos véleményt mondani nem lehet, annál inkább, minthogy ezen szabályzatot ő maga is beirta saját ugynevezett tüzőltő

zsebkönyvébe. Neki tehát még azon mentésge sem lehet, hogy arról nem bírt tudomással. És ha bírt tudomással, mi indíthatta arra, hogy ezeket mellőzte? Állítólag ok nélkül a fa levele sem mozog. De még arra is kíváncsiak voltunk, hogy miért állított a Tarnóczy-féle géphez 10 tüzőltőt, s miért a Geitner-féle szintén 100 mm.-es géphez 14 tüzőltő mezbe bujtattott Geitner-féle gyári munkást? Erre válaszoli Breuer ur lett volna a legilletékesebb, mivel ő nemcsak a jury tag a és jegyzője volt, de ő rendezte tulajdonképen az egész ugynevezett próbát, melynél kizárólag ő rendelkezett. A tényeket válaszában nem tagadja; de hiszen azt, ami az Isten szabad ege alatt több száz tüzőltő megbotránkozására történt, nem is tagadhatta volna. Helyes volt tehát a tényt beismernie. De talán az illem mégis csak megkövetelte volna, hogy ezen flagrns szabálytalanságok és látszólag részrehajló eljárás mentéségére találjon valami indokot. Már legálább elmondhatta volna, hogy a tüzőltő bíráló bizottság nem tulott szerezn manométert, vacuummétert, dinamométert, a víz felmérésére litert, vagy kilós mérlegeket stb. Erre mi ugyan azt válaszoltuk volna, hogy ezekkel szivesen szolgáltunk vala. Továbbá elmesélhette volna, hogy a Geitner-gyár 14 nyomorékját választotta ki, és azok nem akarván magukat megerőltetni — tényleg csak annyi erőt fejtettek ki a 10 idegen Hercules stb. stb. De hát reá nézve az mind nem bir fontossággal. Mt neki a bíráló bizottság korrekt eljárása! Mit neki a tüzőltőség tekintélye, hirneve! Ezzel ő tehát nem foglalkozik. Breuer urra ugy mint a verseny alkalmával, ugy ma is csak az látszik fontosnak lenni, hogy a Geitner-cég kapta az első díjat: utána egy hosszú pauza, és csak azután kapott, szerinte, még Tarnóczy valami legeslegutolsó díjat; vagyis a Geitner-cég egy tündökölt a többi felett, hogy azok még csak árnyékát sem érték — a hasból megejtett bírálat alapján. Hogy ki mit kapott, — azt mi eddig csak a lapokból tudjuk; mert a bíráló bizottság minden eddigi gyakorlat ellenére jónak látta bírálatának eredményét a helyszínen elhallgatni. Reánk nézve ez mellékes kérdés, mert hiszen a gép minőségén a bírálat szerencsére nem változtathat és a község gyakran tapasztalta, hogy voltak esetek, midőn a legelső díjat nyert gép nem volt a legjobb. Sőt — őszintén mondvá — nem is szerettük volna, ha ily szabálytalan eljárás segélyével a Tarnóczy-gyár kapta volna az első díjat.

Mindenkinek, ki Breuer ur választott olvasta, feltűnt, hogy ő jónak látta ezen alkalmat is felhasználni egy hatalmas reklamra. Kutattuk tehát többen ennek okát, míg végre reá jöttünk. Ugyanis közkezen forog a f. évben kiadott, ugynevezett tüzőltő zsebkönyve, melynek szerkesztői és kiadói Köhler István, Breuer Szilárd és Kálmán Géza urak. Ez utolsót nem ismerjük. De hát mi van ebben — kérde a be nem avatott, mert kevesen tudják, hogy ezen Köhler István ur a Geitner és Rausch fecakendő gyárának jelenlegi tulajdonosa; Rausch ur veje (Geitner ur a cégből kilépett.) Breuer Szilárd társ kiadó

ő megfertőzött vérével „maradandó és egészséges szüleményeket nemzeni, semmi esetre nem válik vonzó központjává“ egy ujra teremtendő „Nagy-Szerbiának.“

Azon parasztszabály szerint, hogy „csak abból lehet Millionárius, aki a krajczárt is megbecsüli:“ a szerbek is mielőtt „Nagy-Szerbiához“ fognának, előbb „Kis-Szerbiából“ csináljanak egy tisztességes, derek kis „minta-államot!“

Ezt azonban nem henczegéssel, hanem „becsületes munkával s a korral haladó értelemmel és hazafias erényoyel lehet kivívni!“

Ha pedig egykori magyarságuk megbukásának szomorú emlékét akarják megünnepelni, egyuttal állítsanak egy örökös hála-obelisket a magyar nemzetnek is, mely 500, 200 és 150 év előtt a hazátlan és földönfutó százezrekre menő szerb menekülteket testvéri szeretettel fogadta, saját gyermekei gyanánt legjobb falatjait velük megosztotta s őket mai napig szabadságban és polgári jólétben feuntartotta.

Magyarországban pedig a máris egy millióra felszaporodott szerb származásu hazáukfia velünk együttes hűségben és szeretetben róják le halájukat közös hazánk iránt, mely az ő őseiket, midőn a föld kerekéségén nem volt hely, ahol fejüket lehajtják, keblére ölelte és őket édes gyermekei gyanánt nevelte, gyarapította és szaporította.

Ilyen jellemben oktassa Mihály metro-polita az ő hivat s ezen az uton a szerbek minden bizonynyal sokkal nagyobbá fognak válni, mintha muszka rendelet szerint azt tanítja, hogy „aki a szerbet az ő házába fogadja, azt a szerb az ő házából kiveri!“ — Sokkal jobb lesz, ha a szerbet arra tanítja, hogy „szerezd magyar felebarátodat, mint önnön magadat!“

Petőnyi Ottó.

